

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU
Avocat, Direct. Contenc. B-pei
G-le a Țărei Românești

ALEX. CERBAN
Profesor la Facultatea
de Drept, București

IOSEF G. COHEN
Avocat
membru Cons. legislativ

GR. CONDURATU
Fost Consilier la C. de Apel
București, Avocat

RÉNE DEMOGUE
Profesor la Facultatea
de Drept din Paris

V. DONGOROZ
Dr. în Drept din Buc.
Avocat

ALFRED JUVARA
Dr. în Drept din Paris
Avocat

D. NEGULESCU
Profesor la Facultatea
de Drept, București

I. GR. PERIȚEANU
Avocat

C. SIPSOM
Profesor la Facultatea
de Drept, București

C. STOEANOVICI
Dr. în Drept din Paris
Avocat

GR. TRANCU-LĂȘI
Fost Ministru al Muncii
Avocat

P. VASILESCU
Dr. în Drept din Paris
Avocat

AL. VELESCU
Dr. în Drept din Buc.
Avocat

ALBERT WAHL
Profesor la Facultatea
de Drept din Paris

Secretar de Redacție: **E. C. DECUSARA**, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: **EDOUARD LÉVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris

ABONAMENTUL

Un an p.B-ci, Case Com. și Autorit. 1000 lei
" Avocați . . . . . 600 "
" Magistrați . . . . . 500 "
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMANĂ

In lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni
Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București Strada Artei No. 5
Lângă palatul Justiției
TELEFON 13/29

S U M A R

Legea naționalității române din 1924 în raport cu Tratatul de pace, de d-l Președinte D. G. Maxim.

Confirmarea mandatelor de arestare. Art. 97 Pr. penală, de d-l jude-instructor C. Negrea.

Jurisprudența;

Tribunalul Covurlui secția II: *Remus C. Benișache cu Baroul de Covurlui pentru anulare de testament.* (Testament olograf. Datat prin abreviațiune. Lipsa indicațiunii locului unde a fost făcut. Val'ditate. Art. 859 și 1912 cod. civ. și 739 cod. Calimach. Condițiuni impuse de testator legatarului universal. Ordine publică. Sediul Barourilor de district. Caducitate. Condițiuni. Art. 60 alin. 2 legea avocaților din 1923 și 73 din regulamentul acestei legi. Instituire de 2 legatari universal. Valabilitate. Art. 923 și 929 cod. civil).

Concluziile scrise depuse, în procesul de sus, de avocații reclamantului și de avocații pârâtului.

Comisiunea I Arbitrală Trib. Ilfov: *Smaranda Stoinescu cu N. Moisescu.* (Comisiunea arbitrală. Competența sa. Atelier sau locuință).

Legea naționalității române din 1924 în raport cu Tratatul de pace

SUMAR: 1) Scurt istoric al unirei provinciilor la vechiul regat. 2) Tratatul de pace și problema naționalității române. 3) Neegalitatea de tratament față de țările care au primit popoarele vechiului imperiu austro-ungar. Indigenatul. 4) Deosebirea între România și Sârbo-croato-slovenă și Cehă-Slovacia ce se face prin Tratatul dela St. Germain en Laye și Trianon, sub raportul investirei cetățeniei. Consecințele acestei deosebiri. Disculțiunea unui caz concret de încetățenire a unui vechiu naturalizat. Prejudiciile ce poate avea Statul român. 5) Înlăturarea inconvenientului prin extinderea în timp de pace a retragerii naționalității prescrise de art. 41—43 din noua lege română, din 1924, numai pentru caz de război. Proiectul votat în 1923 de Senatul francez privitor la retragerea naționalității. Critica ce se face acestui proiect. Nefericirea ei față de interesul general al țărilor cari cere prevedere și apărare. 6) Necesitatea mijloacelor de apărare contra celor ce nu merită onoarea cetățeniei. Considerațiuni privitoare la Tratat.

1) Dacă ne aruncăm privirea spre trecutul istoric al țărilor române ne atrage atențiunea faptul con-

stant al interesului viu, pe care poporul român l'a avut în toate timpurile în conservarea naționalității. Și această pornire remarcabilă n'a fost motivată din motive șoviniste, ci din împrejurări geografice și politice.

Inconjurat de toate părțile de vecini, în cea mai mare parte dușmani, poporul român a avut de luptat în cursul veacurilor, dând dovadă de cea mai puternică rezistență în conservarea limbei, datinilor și originalității salei etnice.

În mod tradițional însă s'a respectat față de străini în această țară principiile unei ospitalități largi. Prin Convenția dela Paris, din 1858, s'a stabilit egalitatea politică și civilă între toți locuitorii și s'a ridicat privilegiile; iar, prin art. 46, al zisei Convențiuni, s'a întins această măsură și pentru străinii creștini stabiliți de mai mult timp în țările române.

Tratatul dela Berlin din 1878 și Constituția din 1879 au înlăturat orice deosebire în privința credinței religioase în dobândirea și exercițiul drepturilor politice, consacrată prin Constituția din 1866. Și, în fine, marele războiu european având de rezultat desființarea tuturor granițelor nedrepte și nefirești și statornicirea Statelor după naționalitatea lor comună, conform principiului naționalităților, stabilit prin diferite conferințe ale Marelor puteri apusene, împreună cu Statele Americii și Japonia, a avut însemnată înrăurire și în privința naționalității române, atribuită în mod larg popoarelor provinciilor unite.

Locuitorii români din toate provinciile subjugate setoși de viață proprie, și doritori a se întoarce la datinele lor strămoșești, s'au asociat la vechiul Regat. La 9 Aprilie 1918, Adunarea națională a noiei Republici moldovenești a Basarabiei a votat unirea cu România; la 1 Decembrie 1918, Românii

din Ardeal au proclamat prin marea lor adunare națională, întrunită la Alba Iulia, unirea lor cu Regatul român; și, în fine, Congresul general al Bucovinei, întrunit la Cernăuți la 21 Noembrie 1918, a hotărât, în numele suveranității naționale, unirea necondiționată a Bucovinei cu Regatul României.

Este interesant a se observa cum, în mare parte, chiar din primul moment justiția română a aplicat în materie de naționalitate principiile cele mai liberale ale dreptului internațional, privind locuitorii supuși ai vechilor State din provinciile unite ca cetățeni români din momentul promulgării decretelor de anexiune, cu rezerva dreptului de opțiune pentru vechea naționalitate (1).

2) Tratatul Minorităților, încheiat la Paris, la 19 Decembrie 1919, Convenția dela Paris privitoare la Basarabia, și apoi, Tratatul de pace, cel încheiat cu Austria la St. Germain en Laye, la 10 Septembrie 1919, și cel încheiat cu Ungaria, la Trianon, la 4 Iunie 1920, au avut de scop de a reglementa în mod definitiv situațiunea politică a locuitorilor din țările unite și a formula regule și principii ce au servit de bază noiei Constituții din 1923 și legiuitorului ce s'a ocupat de dobândirea și perderea naționalității române, în 1924.

Wilhelm de Kotzebue, un inimos prieten al Românilor, care a vizitat țările noastre în 1852, spunea că păsurile indigenilor erau mari în acele timpuri, privirile se plimbau dela Petersburg la Constantinopol și înapoi, dar nicăieri nu se găsea vre-un ajutor pentru păsurile țării; iar, dacă Apusul va întinde cu blândeță mâna spre frații săi dela Dunăre și va lauda ce e de laudat, și va ține în seamă cu bucurie de fiecare biruință asupra trecutului, atunci isbânda civilizațiunii țării este sigură. Au întins oare cu blândeță aripa lor protectoare Puterile asupra noastră?

În urma sacrificiilor mari ce s'au făcut de Vechiul Regat român spre a se ajunge la situațiunea actuală de pace și viitoare înfrățire a popoarelor europene, era de sperat că Marile Puteri se vor conduce și în marea problemă a naționalității române, cu același spirit de egalitate față de mica Putere dela Dunăre, care și ea a pus umărul spre a se ajunge la rezultatele de izbândă contra unui inamic puternic și atât de bine organizat.

Admiratori ai principiului dreptului internațional, care tinde la înfrățirea popoarelor prin egalizarea drepturilor și datoriilor lor în orice parte din univers, socotim, că Puterile europene s'au conformat acestui mare principiu, căutând pe cât este posibil de a garanta drepturile de naționalitate a nouilor supuși uniți cu vechiul regat. Dar, regretăm, că în această reglementare, după cum vom arăta, nu

s'a păzit uniformitate față de toate Statele care primeau în sânul lor supuși ai vechii Monarhii austro-ungare. Puterile europene au fost mult mai generoase față de locuitorii atribuiți României, astfel că legea naționalității din 1924, trebuind să se conforme strict principiilor Tratatelor, a trebuit să deschidă larg poarta cetățeniei române, căutând să țină seamă, după cum a spus d. *Athanasovici*, raportor în Camera deputaților, de textul tratatelor, de cerințele științifice moderne și de principiile din alte legislațiuni, pe care s'a căutat a le adapta și coordona cu necesitățile reale ale țării.

3) În Camerele române s'a discutat amănunțit și foarte interesant toate textele de lege votate, căutându-se a nu se îndepărta de regulile tratatelor internaționale și de interesele națiunii române. În special au produs multă lumină discuțiunile provocate de d-nii: *Mihail Policrat*, *Pangrati*, *Ioanituțescu*, raportorul *Athanasovici* și răspunsurile documentate ale ministrului de justiție d. *Mârzescu*. „Influența pe care Unirea o exercită asupra naționalității locuitorilor, a spus acest din urmă, nu relevă de înjuncțiunile Statelor, ci de anumite reguli, pe cari în decurs de decenii dreptul internațional public și privat le-au statornicit în materii de anexiune, cesiune sau auto-determinare“.

În condițiunile expuse, legea asupra naționalității din 1924 a continuat vechea tradiție, stabilind drepturile cetățenești în mod larg și extinzând principiile privitoare la aceste drepturi mai mult de cât în legile anterioare.

Este interesant a se analiza dispozițiunile Tratatelor și acele ale legii naționalității române din 1924 și a se examina întrucât ele țin seamă de regulile ce sunt stabilite astăzi în știința dreptului internațional (2).

Vom observa deocamdată că prin Tratatul sau luat măsuri uniforme și egale față de toate țările care au primit în sânul lor popoarele vechiului

2) Art. 56 al legii române din 1924: „Sunt și rămân cetățeni români fără a fi obligați să îndeplinească vre-o formalitate, locuitorii de mai jos, cari, până la data promulgării legii de față, nu vor fi optat pentru altă naționalitate:

1. Toți locuitorii din Bucovina, Transilvania, Banat, Crișana, Sătmăr, Crișana și Maramureș, domiciliati la data unirii în 1918;

2. Locuitorii din Basarabia cari la data de 9 Aprilie 1918 aveau domiciliul administrativ după legile în vigoare în Basarabia;

5) Persoanele originare din Bucovina, Transilvania, Banat, Sătmăr, Crișana și Maramureș, domiciliati la data unirii în vechiul regat, întrucât posedau indigenatul într-una din comunele din teritoriile menționate;

6. Persoanele care la data unirii deși nedomiciliate în vreuna din comunele din Bucovina (ect.) erau însă născute în acele comune din părinți domiciliați acolo.

7. Românii de origine din teritoriile fostului imperiu rus și din cele atribuite Statelor Sârbo-croato-sloven, Ceho-slovaciei, Poloniei, Italiei, Austriei și Ungariei, cari vor fi optat pentru naționalitatea română înaintea autorităților locului din aceste State sau a oricărei autorități române.

1) Decizia Curții de apel din București S. IV, din 1 Aug. 1919, ce am avut onoarea a redacta. „Trib. Juridică“ 1920, pg. 83.

imperiul austro-ungar. Și această inegalitate de tratament ne-a adus prejudiciu.

După cum observă d-l *Pillet*, cu ocaziunea desmembrării Austro-Ungariei, nu mai eră vorba de anexiuni propriu zise de teritorii, ci de împărțirea provinciilor deslipite de la ele către țările a căror popoare erau unite prin afinitate de rasă, limbă și tradițiune; și, deci, de împărțirea popoarelor din zisele provincii în diferitele State, unele mai vechi și altele mai noi, formate în urma zisei desmembrări. Astfel, în stabilirea naționalității popoarelor desmembrate nu sau mai avut în vedere principiile ce domină în materie de schimb de naționalitate în urma anexiunii, după care toți naționali puterii anexante stabiliți pe teritoriul cedat devin naționali ai puterii anexate (3), cu posibilitate rezervată celor interesați de a exercita într'un spațiu de timp dreptul de opțiune, ci s'a avut de bază *indigenatul*, care servea și mai înainte în ambele țări desmembrate spre a se deosebi locuitorii diferitelor provincii ale Austriei și Ungariei (4).

4) În „Clauzele privitoare la naționalitate” din ambele Tratatate, atât acel dela *St. Germain en Laye* cât și cel dela *Trianon*, găsim articolele 70 și 61, care, privesc România și glăsuesc deopotrivă:

„Orice persoană având indigenatul (pertinenza) pe un teritoriu făcând parte din teritoriile fostei monarhii austro-ungare, va dobândi deplin drept și cu excluderea naționalității ungare, naționalitatea statului ce exercită suveranitatea asupra zisului teritoriu”.

Dar, fără a mai vorbi de interesantele deosebiri ce se fac în favorul Italiei, prin primul tratat, ne referim la statele sârbo-croato-sloven și ceho-slovac, pentru care, în ambele tratate, găsim iarăși o dispozițiune excepțională de favoare, uniformă, în articolele 76 și 61 care spun :

3) După dreptul internațional, tratatele regulamentează de ordină și chestiunea naționalității supușilor teritoriilor anexate și determină condițiunile și termenele referitoare.

Uneori se ține seamă de domiciliu, alte dăți de naștere. Dar, între aceste sisteme se impun acele *cumulative*, care pretinde locuitorului anexat să întrunească două condițiuni reunite: al domiciliului și al originii; și aceasta întrucât domiciliul singur sau originea nu sunt suficiente spre a determina în mod exact legăturile anexatului de teritoriu, fiind cert că atât domiciliul ca și nașterea pot fi întâmplător într'o localitate și persoana să n'aibă o legătură traicănică în acel loc. „Această doctrină, zice d. *Foleville*, este singura, după părerea noastră, care atinge scopul pe care trebuie să-l caute Statul anexant, fără ca prin aceasta să-l depășească. Ea îl atinge: căci ceea ce se vrea, este ca terenul încorporat să nu fie în întregime locuit de străini. Ori, în mod precis, cea mai mare parte din locuitorii, se vor găsi ioviți prin schimbarea de naționalitate. Ea nu-l depășește; căci, ea lasă, în afară de efectele anexiunii, pe acei cari, născuți pe teritoriul cedat, se vor fi îndepărtat înainte de cucerire sau de cesiune, și cari, plecând, nu mai pot să devină în localitate amenințatori sau periculoși (*Foleville*, „Naturalisation” pag. 209).

4) *Pillet*, „Droit international privé” I pag. 284.

„Contrar dispozițiilor articolelor 70 și 61, persoanele cari au obținut indigenatul după 1 Ianuarie 1910, într'un teritoriu transferat statului sârbo-croat-sloven, sau statului ceho-slovac, în virtutea tratatului de față, nu vor dobândi naționalitatea sârbo-croată-slovenă sau ceho-slovacă decât cu condițiunea de a obține *autorizațiunea statului* sârbo-croat-sloven sau statului ceho-slovac, după cum va fi cazul”.

În baza tratatelor și a dispozițiilor categorice a articolului 56 al legii asupra naționalității române din 1924, obțin de drept și în mod automat, cetățenia română fără îndeplinirea vre unei formalități, afară de nu vor fi optat pentru altă naționalitate, toți cei ce aveau indigenatul în provinciile alipite. Investirea cetățeniei nu este subordonată autorizării guvernamentale, precum este formală în dispozițiunile privitoare pe Serbia și Ceho-Slovacia; în cât, în această situațiune, statul român este în imposibilitate de a îndepărta pe cei periculoși sau pe cei a căror trecut este departe de a fi priviți că merită favoarea cetățeniei.

De către un distins amic ni se aduce la cunoștință cazul unui ungur devenit cetățean român, înainte de război, care, fugind din țară, în timpul războiului, s'a înrolat în armata ungară. Astfel, deși prin acest fapt, a pierdut cetățenia română, dar după război, profitând de împrejurarea că are indigenatul în Ardeal, a devenit din nou cetățean român, în baza tratatului și a legii.

Și, în fața acestui demers, cu drept cuvânt se întreabă amicul nostru: „Contra acestui individ, cu sentimente contrare țării, nu este nimic de făcut? Se poate să asistăm neputincioși la spectacolul încetățenirii lui, pentru ca la o nouă ocaziune să facă iarăși ceea ce a făcut?”

5) Înainte de a cunoaște acest caz și altele analoage, în care acordarea cetățeniei, fără control, aduce Statului grave prejudicii, am arătat într'un articol, recent publicat în „Dreptul”, din 15 Februarie 1925, despre necesitatea ce este de a se extinde și în timp de pace dispozițiunile privitoare la retragerea naționalității, prescrise de articolele 41—43, din noua lege din 1924, asupra naționalității, care actualmente au aplicațiune în mod exclusiv numai în timp de război.

Neapărat, însă, că asemenea aplicațiune ar putea fi decretată cu garanții serioase, cu cercetări și drept de apărare, trecându-se competența retragerii dela Consiliul de miniștri la instanțele ordinare, ce posed mijloace mai întinse de investigațiune și posibilitatea unei judecăți contradictorii, față cu un reprezentant al guvernului, putându-se însărcina Ministerului public (5).

De altmintealea, cesiunea nu este fără precedent.

5) „Retragerea naționalității române”, „Dreptul”, 1925, pg. 41.

Senatul francez a votat la 23 Ianuarie 1923, un proiect de lege foarte important, relativ la retragerea calității de francez, întocmit special pentru Alsacia și Lorena și care are de obiect de a întinde pentru timp de pace dispozițiunile legilor în vigoare privitoare la retragerea naționalității franceze.

Și, în adevăr, și în Franța, ca și la noi, după cum arată d-nii *Pillet* și *Niboyet*, excelenții profesori ai Facultăților de drept internațional privat din Paris și Strasbourg, nu există nici un mijloc legal de a ridica cetățenia celor nedemni. Și acolo, ca și la noi, măsurile prescrise de lege privitoare la pierderea naționalității (art. 17 cod. civ. fr. și art. 36 și 37 din legea română din 1924) sunt insuficiente. După cum Franța a cerut arme Corpurilor legiuitoare spre a se apăra contra pericolelor străinilor deveniți francezi, mai ales contra unor francezi din Alsacia-Lorena, de asemenea și la noi guvernul trebuie să ia precauțiuni atât contra indivizilor deveniți români, în baza Tratatelor și a căror dobândire de naționalitate n'a putut fi înlăturată, cât și contra tuturor celor naturalizați în genere, și cărora Țara este în drept de a le cere o atitudine compatibilă cu noua lor calitate de român (6).

Proiectul votat de Senatul francez, adaugă un paragraf la articolul 17 în următoarea cuprindere :

„Poate fi retrasă calitatea de francez oricărei persoane, care a dobândit, după cererea sa, sau aceea a reprezentanților săi legali, naționalitatea franceză, dacă ea s'a dat, în urma unei legături cu o naționalitate străină, la acte incompatibile cu calitatea sa de cetățean francez“.

Acest text atinge, deci numai pe acei cari au devenit francezi prin naturalizare sau în urma unei cereri.

După cum arată d. *Niboyet*, acest proiect de lege este criticat pentru că în primul loc nu precizează înțelesul cuvintelor : „acte incompatibile cu calitatea de cetățean prin legătură la o naționalitate străină“ și, apoi, pentru că prin măsura luată retrăgându-se naționalitatea cuiva fără asigurarea că posedă altă naționalitate, se poate întâmpla ca Statul străin, care nu este obligat, să nu-l primească pe teritoriul său (7).

Este adevărat că dispozițiunea proiectului francez, în termenii săi generali, lasă loc la interpretare discreționară ; dar, acesta nu este singurul caz când faptele ce privesc interesul general al țării sunt lăsate într-o largă apreciere instanțelor de fond, care desigur dau atențiune fiecărui caz spe-

cial și iau măsuri de rigoare numai dacă este trebuință. Iar cel a cărui naționalitate s'a retras nu poate fi de plâns, întrucât este cert că dacă el, în urma legăturilor cu altă naționalitate, face acte ce ating sentimentele românești, va avea totdeauna azil în localitatea ce a preferat și către care și-a manifestat simpatia sa. Și, în tot cazul, organizarea măsurii de retragere ar trebui să fie generală, aplicabilă tuturor naturalizaților din întregul teritoriu al țării, și nu după sistemul francez, căci altfel ar fi privită ca o dispoziție de excepție care ar atinge sentimentele dreptății.

6) În urma alipirii provinciilor noi au devenit români o sumă însemnată de supuși a fostelor imperii austro-ungar și rus, în aplicațiunea dispozițiunilor binevoitoare a Tratatelor de pace din St. Germain en Laye, Trianon și Paris.

Prin aceste tratate, am arătat, că nu s'a luat măsuri uniforme și egale, privitoare la cetățenie, față de toate țările care au primit în sânul lor popoarele vechilor imperii. Dacă, grație spiritului de progres ce ne-a animat, am arătat o toleranță mai mare de cât alte state, trebuie să complectăm legislația noastră cu mijloace de apărare contra celor ce nu merită onoarea cetățeniei și sunt lipsiți de sentimente românești.

Dar care sunt motivele pe care le au avut în vedere alcătuitorii Tratatelor în deosebirea de tratament ce au făcut între noi și vecinii noștri ? Sperăm că juriști mai competenți le vor lămurii. Noi, negăsindu-le, glăsuim alături cu juriscultul român : „Non omnium quae a majoribus constituta sunt ratio reddi potest“.

DIMITRIE G. MAXIM

Președinte la Curtea de apel București

Confirmarea mandatelor de arestare art. 97 procedura penală

La cabinetul nostru am fost sesizați, în urma cererii ministerului de justiție, pentru a face o anchetă judecătorească de extradare relativ la cerera guvernului grec, în contra supușilor greci : Ludovic Astras, Petre Socrat Atihidis, Pavel Macris și Nicolae Adam Snodos (dosar nr. 68-925) și prin mandatele de arestare emise de d. jude instructor din Pireu, anexate în dosar și traduse în limba română, rezultă că se impută acestora delictele de excocherie, fals și crimă de baraterie (scufundare, cu intenție criminală, a bastimentelor). După luarea interogatorului și în vederea necesității de a avea pe inculpați la mâna justiției, pentru a putea complecta ancheta judecătorească și a aviza la extradarea lor, s'a emis contra lor cuvenitele mandate de arestare, cari au de obiect închisoarea preventivă. Mai înainte de a fi noi sesizați, a mai fost sesizat și d-l jude-instructor al Trib. Constanța, tot cu a-

6) *Pillet et Niboyet*, „Droit international privé, Librairie Sirey 1924, pag. 181; „Revue trimestrielle de droit français“, 1922, p. 446; 1924, pag. 763.

7) *Niboyet*, op. cit. pag. 183. Autorul este de părere că în loc de retragerea naționalității s'ar putea întrebuința, după cazuri, pedepse cu închisoarea sau deportarea într-o colonie, sau chiar excluderea dela unele drepturi civile sau politice.

semenea cerere de extrădare, contra lui Ludovic Astras, care are domiciliul în Constanța, cum îl are și Petre Atihidis, afară de Pavel Macris, care a fost prins în București și Nicolae Adam Snodos, la Galați. În conformitate cu art. 97 din procedura penală, preveniții au fost înaintați cu raportul nostru, pentru confirmarea mandatelor, la Trib. Ilfov, secția II c. cor. unde, prin jurnalul din 3 Martie cor. s'a infirmat mandatele, pe motiv de necompetință *ratione loci*, și anume că s'au considerat că există o litispendență între aceste două cereri de extrădare și că d. judecător de instrucție dela Trib. Constanța, fiind mai înainte sesizat, ar fi fost singurul competente a face această anchetă judecătorească pentru extrădare și a emite mandatele de arestare.

Fără a examina temeinicia chestiunii de necompetință și dacă este sau nu o litispendență, care nu interesează pentru un moment, credem că părerea onoratului Tribunal, secția II c. cor. este eronată din alt punct de vedere. Este adevărat că un mandat de arestare, care are de obiect închisoarea preventivă, nu poate să trăiască dacă nu este confirmat, conform art. 97 din pr. penală. Prin urmare Tribunalul, constituit în asemenea cazuri este, în adevăr, o instanță superioară de control, care trebuie să examineze dacă circumstanțele în cari au fost lansate mandatele erau așa de grave încât necesitau o închisoare preventivă, sau dacă deținerea era indispensabilă instrucțiunii cauzei sau, în fine, dacă era reclamată de un interes al siguranței publice, căci numai aceasta rezultă din dispozițiunile art. 93 din pr. penală, care precizează motivele de arestare, enumerându-le. Astfel fiind, se caracterizează rolul Tribunalului în cazul art. 97 din pr. penală și anume că este *numai o instanță de control*, neputând fi considerat nici ca instanță de fond, nici ca instanță de instrucție, și atunci, având numai această restrânsă competență, nu poate avea competența de a judeca nici culpabilitatea inculpaților și nici cererile de necompetință, fie *ratione loci*, fie *ratione materiae*. Și aceste chestiuni nu pot fi îndreptate cu succes decât sau înaintea instanței de instrucție, sau înaintea instanței de judecată.

Acesta ar fi un prim argument dedus din textele mai sus notate; dar mai este un al doilea argument de natura a unei bune administrații a justiției. Când un judecător de instrucție se găsește în cercetarea unei cauze, în care n'ar avea poate nici competența locului, nici a materiei și totuși este ținut, în interesul instrucțiunii sau acela al gravității faptului, să emită mandate de arestare, chit ca mai târziu să constate că este locul a se desesiza. Ei bine, în acest caz, mandatele de arestare nu pot fi considerate ca emise de un judecător fără competență, deoarece societatea avea interesul ca să se apere contra acestor preveniți, cari, lăsați în libertate, ar

fi putut să dispară. Că această procedare este cea mai potrivită și cea mai juridică, este că ea rezultă și din dispozițiunile art. 106 din pr. penală, care arată că dacă în cursul instrucțiunii judecătorul, care se află intrat în cercetare, va da un mandat de arestare, el va putea ordona prin acel mandat, ca prevenitul să fie strămutat la arestul locului unde se face instrucțiunea. Prin urmare, ce se presupune prin acest text de lege, decât că un judecător care a fost sesizat, printr'o împrejurare oarecare, de o afacere, care ar trebui să se instruiască de alt judecător, el ar putea să emită mandatul de arestare rămânând ca în urmă să se opereze transferarea la locul unde trebuie să se facă instrucțiunea. Credem, deci, că față cu aceste argumente, tribunalul ar fi trebuit să respingă incidentul de necompetință, ca rău îndreptat la instanța care nu are alt rol decât de a controla emiterea mandatului, nefiind nici instanță de fond, nici instanță de instrucție.

C. NEGREA

Jude-instructor Trib. Ilfov cab. I

TRIBUNALUL COVURLUI SECȚIA II

Audiența dela 15 Decembrie 1924

Președinția d-lui IANCU C. MACRI, Președinte

Remus C. Benișache cu Corpul Avocaților Covurlui

Sentința civilă No. 488 bis

Testament olograf. Datare prin abreviațiune. Lipsa indicațiunii locului unde a fost făcut. Validitate. Art. 859 și 1912 cod. civil, 739 codul Calimach. Condițiuni impuse de testator legatarului universal. Ordine publică. Sediul barourilor de district. Caducitate. Condițiuni. Art. 60 alin. 2 din legea corpului de avocați din 2 Februarie 1923 și art. 73 din regulamentul acestei legi.

Instituire de doi legatari universali. Valabilitate. Art. 928 și 929 cod. civ.

1. *Legea necerând să se menționeze într'un testament olograf locul unde el a fost făcut, nu se poate crea o nulitate, din omisiunea acestei mențiuni și deci nu se poate aduce nici o atingere validității sale din acest motiv, iar indicarea datei prin abreviațiune nelăsând nici un echivoc, în privința epocii precise în care testamentul a fost făcut, nu poate duce la nulitatea lui.*

2. *Clauza impusă legatarului universal de a dobândi un local propriu pentru sediul decanatului și consiliului de disciplină nu este o clauză ilicită sau contrarie textului art. 60, al. 2 din legea corpului de avocați, fiind că această dispozițiune nu este obligatorie sau de ordine publică, ci facultativă.*

3. *Nu constituie un motiv de caducitate a legatului faptul că legea fixând un sediu al decanatului în localul Tribunalului, din moment ce decanatul își are un sediu, nu mai poate dobândi un altul, motivul determinant care l'a inspirat pe testator încetând de a mai exista.*

4. *Potrivit art. 928 și 929 cod. civ. un testator poate institui asupra totalității averii sale doi legatari universali și că partea aceuia dintre ei care ar refuza legatul revine celuilalt; — ceeace s'a și întâmplat în speță.*

5. *Din corespondența purtată între reclamant și*

*defunct reeșind numai intențiunea de a vinde drep-
tul său indiviz în succesiunea defunctului său tată,
intențiune care n'a fost tradusă în fapt, aceasta nu
poate constitui o revocare tacită a testamentului.*

S'au ascultat d-nii avocați Poltzer și Roman din partea re-
clamantului Remus C. Benișache și D-nii avocați Plesniță Chr.
Teodoru și I. E. Vasiliu din partea pârītului Corpul avocaților
Covurlui.

Tribunalul,

Asupra acțiunii intentată de Remus C. Benișache,
consilier la Curtea de apel din Constanța, prin pe-
tițiunea înreg. la Nr. 11855 din 924, complectată
prin petiția înregistrată la Nr. 12747 din 924, în con-
tra Corpului avocaților din județul Covurlui, re-
prezentat prin d-l decan respectiv pentru anularea
testamentului olograf lăsat de defunctul său frate
Virgil Benișache.

Având în vedere susținerile părților și actele din
dosar;

Având în vedere că testamentul olograf a cărui
anulare se cere are următoarea cuprindere:

„Testament“: „Las toată averea mea, precum și drepturile
succesorale la averea părintelui meu baroului de Covurlui, cu
sarcina ca să dobândească un local propriu pentru sediul De-
canatului consiliului disciplinar și bibliotecii.

Mobilierul de birou va servi pentru mobilarea cabinetului
Decanatului.

Rog să-mi facă plăcerea de-a fi executor testamentar Tudor
Vernescu și D-na Lucreția Vernescu amândoi împreună sau
fiecare în parte.

Drept onorar a acestei sarcini vor lua din ce am ce vor crede
ca amintire și *oricât vor crede*.

Am în depozit la D-l Grozea suma de 20.000 lei.

Din cele două viori, precum și biblioteca muzicală fi rog s'o
împartă cui vor crede și după ce se vor gândi la părerile ce mi
le cunoșteau despre oameni.

Le mulțumesc cu recunoștința 1 Ianuarie 921“.

(ss) *Virgil Benișache*, avocat.

Având în vedere că reclamantul Remus C. Be-
nișache susține că testamentul e nul, nefiind da-
tat în conformitate cu legea, deoarece *lipsește indi-
cațiunea* locului unde a fost făcut, iar anul este in-
dicat prin abreviațiuni și anume: „921“ în loc de
„1921“;

Având în vedere că legea nu definește și nu ex-
plică ce se înțelege prin dată;

Având în vedere că etimologiceste prin dată se
înțelege epoca precisă când ceva a fost făcut (Lit-
tré. Dictionnaire de la langue Française).

Având în vedere că și juridicește cuvântul dată nu
poate avea un alt înțeles.

Având în vedere că după art. 859 cod. civil testa-
mentul olograf nu e valabil decât când e scris în
tot, *datat* și semnat de mâna testatorului.

Că deci legiuitorul ne cerând mențiunea locului
unde testamentul olograf a fost făcut și nefiind
permis de a creia nulități, omisiunea acestei menți-
uni nu poate aduce nici o atingere validității sale;

Având în vedere că în ce privește afirmațiunea
reclamantului Remus C. Benișache că întrucât co-
dul civil nu definește cuvântul „*dată*“ și nu speci-
fică ce trebuie să cuprindă, urmează că data trebuie
să cuprindă nu numai indicațiunea timpului când
s'a făcut, ci și a *locului unde s'a făcut*, astfel cum
prevede codul Calimach prin art. 739, astăzi încă
în ființă: „Testamentul fără martori are putere și

când este scris și iscălit de însăși mâna testatorului
cu însemnarea anului, a zilei și a *locului în care și
unde s'a scris*“, cată a fi înlăturată, întrucât față
de dispozițiunile categorice ale art. 859 cod. civil,
dispoziția art. 739 codul Calimach se găsește a fi a-
brogată conform art. 1912 codul civil.

Având în vedere că datarea abreviată a anului nu
poate constitui un motiv de nulitate, dacă ea nu lasă
îndoială în privința epocii la care testamentul a
luat naștere.

Că dat fiind că testatorul Virgil Benișache nu a
trăit în anul 921, ci în anul 1921, faptul său de a fi
indicat în testamentul său anul prin abreviație și a-
nume: „921“ în loc de 1921, astfel cum de către
mulți se obișnuiește a se însemna anul, ne lăsând
nici un echivoc în privința epocii precise în care
testamentul a fost făcut și anume în anul 1921, nu
anul „921“, această datare abreviată a anului nu
poate duce la nulitatea lui.

Că dar motivul de anularea testamentului tras
din redactarea lui se găsește a fi nefondat.

Având în vedere că reclamantul Remus C. Be-
nișache mai susține că testamentul este nul întrucât
conștiința ce o impune testatorul legatarului u-
niversal de a dobândi un local propriu pentru se-
diul decanatului, consiliului de disciplină și biblio-
tecei este ilicită, fiind contrară art. 60 din legea
pentru organizarea și unificarea corpului de avo-
cați din 2 Februarie 1923 și care fixează sediul or-
ganelor Baroului de district în localul instanțelor
judecătorești, lege care fiind de ordine publică,
dela dispozițiunile ei nu se poate derogă.

Având în vedere că condițiunea este ilicită da-
că este *contrarie unui text de lege formal care in-
teresează ordinea publică* și dela care nu este per-
mis a derogă.

Că admitând că legea pentru organizarea și unifi-
carea corpului de avocați din 21 Februarie 1923, ar
fi de ordine publică și deci dela dispozițiunile ei
nu s'ar putea derogă, urmează a se vedea dacă ea
excluce ca sediul organelor Baroului de district să
fie instalate în alt local decât acel al instanțelor
judecătorești;

Având în vedere că reclamantul Remus C. Be-
nișache, spre a susține că sediul organelor Barou-
lui de district trebuie să fie instalate neapărat în lo-
calul instanțelor judecătorești, se bazează pe art.
60, al. 2 din sus zisa lege care prevede:

„IN LOCALURILE INSTANTELOR jude-
cătorești, SE VA PUNE LA DISPOZIȚIA cor-
pului de avocați un număr de încăperi necesare
exercițiului profesiei și organizării corpului“.

Că dispoziția art. 60, al. 2 din sus citata lege
trebuie să fie interpretată numai ca o recomandatie
și că ea nu excluce ca sediul organelor baroului de
district să fie instalat în alt local decât al instanțe-
lor judecătorești, rezultă: 1) Din art. 60 al I din
sus-arătata lege care prevede că „adunarea gene-
rală se convoacă în acel scop prin afișare la se-
diul consiliului baroului și instanțelor judiciare (la
sediul)“, deci ipoteza că sediul organelor baroului
de district poate să nu fie la palatul de justiție un-
de este sediul instanțelor judecătorești; 2) Din par-
tea finală a art. 60 al. I „care se va efectua în lo-
calul consiliului baroului, sau în una din sălile pa-
latului de justiție indicat în convocare“ ceea ce n'ar
fi fost nevoie să se spună dacă sediul organelor ba-
roului de district n'ar fi trebuit să fie în localul
palatului de justiție; 3) Din art. 73 din reglemen-

tul legii care vorbește despre Cassa avocaților, unde este sediul decanatului; ceea ce presupune existența unui local propriu, astfel cum existau în Transilvania, anterior acestei legi, așa zisele Case avocațiale și a căror existență este menținută și sub imperiul acestei legi (a se vedea convocarea decanului baroului Oradea-Mare din 30 Decembrie 1924 în Buletinul Uniunii avocaților Nr. 1 din 1925).

Că dar, legea pentru organizarea și unificarea corpului de avocați din 1923 neexcluzând ca sediul organelor-baroului de district să fie instalate într'un alt local decât cel al instanțelor judecătorești, sarcina impusă legatarului universal să dobândească un local propriu pentru sediul decanatului, consiliului disciplinar și bibliotecii, nefiind ilicită este inutil de a se mai examina chestiunea de drept a efectului condițiunei ilicite adăugate la un legat.

Având în vedere că se mai susține de către reclamantul Remus C. Benișache, că întrucât legea actuală a organizării și unificării corpului de avocați din 1923, asigură corpului de avocați din fiecare județ încăperile necesare în chiar palatul de justiție, fixând astfel sediul lui, legatul către barou a cărui motiv și cauză determinantă a fost tocmai ca: Baroul să dobândească un local propriu pentru sediul decanatului, consiliului de disciplină și bibliotecii a devenit *caduc*, motivul determinant al liberalității încetând de a mai exista, nemai având rațiunea de a exista, dat fiind principiul în materie de caducitatea legatelor: că un legat devine caduc atunci când *motivul care l'a inspirat încetează în urmă de a exista*.

Având în vedere că întrucât sediul organelor unui barou de district (Adunarea generală, consiliul baroului și decanatul) poate să fie instalat și în alt local decât în Palatul Justiției, unde este sediul instanțelor judecătorești, precum s'au arătat în considerentele de mai sus, nu se mai poate susține că legatul a devenit caduc.

Având în vedere că nu se poate susține caducitatea legatului și din motivul că destinațiunea imobilului ce urmează să-l dobândească Baroul de Covurlui este și pentru bibliotecă, local ce nu posedă baroul.

Că dar și motivul caducității legatului care atrage desființarea testamentului se găsește a fi neîntemeiat.

Având în vedere că se mai susține de către reclamantul Remus C. Benișache că întrucât testamentul defunctului Virgil Benișache conține pe lângă instituirea unui legatar universal în persoana Baroului de Covurlui și instituirea unor executori testamentari în persoana d-lui Tudor Vernescu și d-na Lucreția Vernescu ambii împreună sau fiecare în parte cu dreptul de a lua din averea succesorală orice vor crede și *ori cât vor crede*, aceste două dispozițiuni constituiesc în realitate două instituiți de legatari universali, care *nu pot coexistă* în același timp, întrucât se contrazic, *se anihilează și se exclud* între ele, făcând astfel ca *ambele legate să fie incerte* așa încât *ambele rămânând fără efect* testamentul este nul.

Având în vedere că legatul universal este acela care dă legatarului posibilitatea de a dobândi întreg patrimoniul defunctului, acela care dă un drept eventual asupra tuturor bunurilor ce va lăsa testatorul în ziua morții lui.

Având în vedere că din termenii întrebunțați de

defunctul Virgil Benișache în al său testament „drept onorar“ a acestei sarcini vor lua din ce am ce vor crede ca amintire și „*oricât vor crede*“ nu rezultă deloc că în intențiunea defunctului Virgil Benișache a fost de a da executorilor testamentari soții Vernescu un drept eventual la totalitatea averei sale și deci că ei ar fi legatari universali.

Având în vedere că de altfel din combinațiunea art. 928 cod. civ. și 929 cod. civ. rezultă că un testator poate institui asupra totalității averei sale doi legatari universali și că partea celui dintre ei care ar refuza legatul revine celui alt legatar universal.

Având în vedere, pe de altă parte, că nu se contestă de către reclamantul Remus C. Benișache că d-l Vernescu și d-na Lucreția Vernescu au refuzat însărcinarea de executori testamentari ai testamentului defunctului Virgil Benișache.

Că dar chiar în ipoteza susținută de reclamantul Remus C. Benișache, că testamentul defunctului Virgil Benișache, ar conține două instituiți de legatari universali în același timp și totuși față de dispozițiile categorice ale art. 929 cod. civ. și mai ales față de refuzul executorilor testamentari soții Vernescu de a executa testamentul defunctului Virgil Benișache, acest motiv de nulitate se găsește a fi și el neîntemeiat.

Având în vedere că se mai susține de către reclamantul Remus C. Benișache că din corespondența urmată între defunctul Virgil Benișache și dânsul, rezultând voința sa de a vinde dreptul său indiviz în succesiunea defunctului său tată de care dispusesse prin testament, trebuie să se interpreteze ca o revocare a testamentului;

Având în vedere că testamentul este revocat atunci când fiind făcut valabil a încetat de a mai fi valabil în urma schimbării voinței testatorului.

Având în vedere că un testator poate să-și revoace testamentul, fie în mod expres, fie în mod tacit. — este revocare expresă atunci când testatorul declară categoric că și-a schimbat voința și că revoacă în tot sau în parte testamentul anterior și că nu este eficace decât dacă e cuprinsă fie într'un act autenticat de Tribunalul competente sau într'un testament posterior.

Este revocare tacită aceea care rezultă în mod indirect din oarecare fapte pe care legea le prevede anume:

1) Facerea unui nou testament conținând dispozițiuni contrare sau incompatibile cu dispozițiunile din testamentul anterior

2) Instreținarea posterioară a lucrului legat.

În speță din corespondența urmată între defunctul Virgil Benișache și reclamantul Remus C. Benișache, în copie la dosar reeșind numai *intențiunea de a vinde* dreptul său indiviz în succesiunea defunctului său tată, intențiune care n'a fost tradusă în fapt, nu poate constitui o revocare tacită în sensul legii așa încât și acest motiv se găsește neîntemeiat.

Că așa fiind câtă a se respinge ca nefondată acțiunea de față.

Pentru aceste motive redactate de d. președinte I. G. Macri, Tribunalul, respinge acțiunea, etc.

(ss) I. G. Macri, Al. Constantinescu

Grefier, (ss) Cassu.

CONCLUZIUNI

scrise din partea d-lui REMUS C. BENIȘACHE în procesul cu Baroul de Covurlui pentru anularea testamentului lui Virgil Benișache¹⁾

Motivul I

Testamentul este nul în sensul de inexistent, nefiind datat în conformitate cu legea.

Intr'adevăr art. 859 c. civ. dispune că: „testamentul olograf nu este valabil decât când este scris în tot, *datat* și subsemnat de mâna testatorului“.

Testamentul lui Virgil Benișache *nu este datat* în conformitate cu legea, deoarece lipsește indicațiunea *locului* unde a fost făcut, iar anul este indicat prin abreviațiune, și anume „921“ în loc de „1921“, ceiace în materie de testament olograf nu este admis.

Ce se înțelege prin *dată* ?

Legea nu se explică și nu definește în ce constă *data*.

Etimologiceste, *data* cuprinde indicațiunea *timpului* și a *locului* când și unde un act a fost dresat. (vezi Nouveau Larousse vol. 3 pag. 525; Trousset, Nouveau dictionnaire encyclopedique, tom. II, pag. 333). Ambele acestenotțiuni sunt cuprinse în cuvântul *dată*, ba chiar în înțelesul lui strict etimologic, cuvântul *dată* se leagă mai strâns de noțiunea de *loc* decât de cea de *timp*, întru cât exprimă în forma eliptică ideea că un act oarecare, ori o scrisoare (littera) a fost *dată* (*datà*, latinesc) într'o *localitate* oarecare.

Laurent, și cu el majoritatea comentatorilor, recunosc că într'adevăr *data* ar trebui să exprime *locul* și *timpul*, unde și când un act se face. Toți însă convin, de acord și cu întreaga jurisprudență franceză, că în înțeles juridic, spre deosebire de cel etimologic, cuvântul *dată* a căpătat o accepțiune mai restrânsă, aplicându-se numai *timpului*, exprimat prin ziua, luna și anul când un act se face, iar Colin et Capitant (vol. III pag. 853) arată motivul acestei deosebiri între înțelesul etimologic și cel juridic al cuvântului „*dată*“: Înainte de Codul Napoleon în Franța se aplică în materie de testamente ordonanța din 1735, care prin art. 38 cerea ca testamentul olograf să poarte numai indicațiunea zilei, luni și anului. Iar Colin et Capitant arată că întru cât Codul Napoleon nu definește cuvântul *dată* și nu specifică ce trebuie să cuprindă, urmează ca *data* să fie înțeleasă în *același chip ca sub vechea ordonanță* exprimând în mod valabil numai *timpul*, adică ziua, luna și anul.

Adoptând acest raționament, și respectând și noi în aceeași măsură tradiția, ajungem cu necesitate la concluzia că la noi *data*, spre a fi completă, trebuie să cuprindă nu numai indicațiunea *timpului* când actul s'a făcut, ci și a *locului* unde s'a făcut. Intr'adevăr, art. 1912 c. civil menține în vigoare dispozițiunile legiurilor anterioare (Codici Calimah și Caragea), și nu a abrogat decât pe acele ce nu sunt conforme regulilor prescrise de actualul cod. Ori, în codul Calimah există art. 739 care are cuprinderea următoare :

„Testamentul fără de martori are puterea sa când este scris și iscălit de însăși mână testatorului cu

însemnarea anului, a zilei și a LOCULUI în care și UNDE s'a scris (vezi Hamangiu vol. I pag. 167)“.

Prin urmare, după Codul Calimah, *data* spre a fi completă trebuie să indice nu numai *timpul*, ci și *locul unde* actul s'a scris iar această dispoziție este încă în vigoare, întru cât nu contrazice nici o dispoziție a codului actual, ba din contra completează lacuna deja semnalată a lipsei unei definițiuni pentru cuvântul *dată* în codul civil.

La obiecțiunea că codul Caragea nu cuprinde definiția de mai sus a cuvântului *dată* din codul Calimah, răspundem că: voința legiuitorului exprimată prin art. 1912 a fost să mențină *ambele* aceste două legiuri, deși în unele privințe ele aveau dispozițiuni diferite (cum e de altminterlea și în materia embaticurilor) și că codul aplicabil în Moldova era codul Calimah, care cuprindea în chip expres definițiunea menționată a *datei*.

De altfel însuși codul actual prevede printr'o altă dispoziție tot din materia testamentelor (art. 885 corespunzător art. 999 francez) obligațiunea de a menționa *locul* în datarea testamentului, când e vorba de testamentele ce se fac de Români în țară străină, ceiace prezintă mare interes pentru validitatea testamentului, fiind dat principiul cuprins în regula *locus regit actum*.

Prin urmare, respectând vechile noastre legiuri, care constituiesc tradiția noastră juridică, așa după cum ordonanța din 1735 constituie tradiția juridică a Francezilor, *data* unui testament olograf trebuie să cuprindă indicațiunea *locului* unde testamentul s'a făcut și a *timpului*, adică a zilei, luni și anului când s'a făcut.

Că așa este, rezultă din faptul că legiuitorul consfințește în toate ocaziile acest mod de a vedea. Astfel: în codul comercial, legiuire posterioară codului civil, — avem formulată astfel definițiunea cuvântului *dată* în art. 57: „*Data* actelor și a contractelor comerciale trebuie să arate *locul*, *ziua*, *luna* și *anul*“. Deci *data* trebuie să indice *locul*.

În legislațiunea noastră, așa dar, o *dată* care nu indică *locul*, element constitutiv, este o *dată* necompletă într'un testament olograf, ceiace echivalează cu o lipsă de daare și atrage indiscutabil, nulitatea testamentului și în speță, testamentul lui Virgil Benișache se găsește în acest caz întrucât nu indică *locul* unde a fost făcut.

Dar, pe lângă această lipsă esențială de formă, în ce privește indicarea *locului*, acest element constitutiv al *datei*, testamentul mai are *datarea* viciată și prin faptul că *anul* este indicat prin abreviere, adică 921 în loc de 1921. Se susține de adversar că o *datare* abreviată n'ar constitui un motiv de nulitate, dacă nu lasă îndoială în privința epocii la care testamentul a luat naștere; dar socotim că cu mult mai mare dreptate se poate susține că atunci când cineva face un act emanamente solemn cum este testamentul olograf, abrevierile nu și au *locul*, și cu atât mai mult când este vorba de o condițiune substanțială cerută pentru însăși existența testamentului.

În speță, trebuie să remarcăm că testatorul nu numai că a fost un distins avocat, și deci prin profesiunea și studiile lui trebuie socotit că cunoscător al acestor cerințe elementare în materie de testament, dar el însuși a invocat acest motiv de nulitate, constând în *indicarea necompletă a anului*, cu ocaziunea procesului intentat pentru anularea testamentului părintelui său (vezi sentința Trib.

1) Publicăm mai sus sentința tribunalului Covurlui s. II, dată în acest proces.

Covurlui s. II din 26 Iunie 1922) lucru ce fără îndoială trebuia să-l aibă în vedere când s-a hotărât a-și face propriul său testament. Și dacă totuși în asemenea împrejurări Virgil Benișache indică în testamentul său în mod incomplet milesimul (921 în loc de 1921) el nu a putut-o face din inadvertență, ci indicarea eronată este din partea sa UN ACT VOLUNTAR spre a lăsa cu bună știință un mijloc legal de anularea testamentului său, și atunci precum spune Laurent (vol. XIII) 194: „Si le testateur a sciémmment mis une date incomplète, il n'a pas rempli la formalité prescrite par la loi, il n'a donc pas voulu faire un testament sérieux, donc il n'y aura pas de testament, c'est à dire qu'il sera nul”.

Chiar în sistemul adversarilor, că data incompletă sau eronată într-un testament olograf ar putea fi restabilită, jurisprudența decide în mod constant că judecătorul nu poate merge până acolo încât să înlocuiască ceia ce a scris testatorul cu ceia ce ar fi trebuit să scrie; în special relativ la dată, jurisprudența a socotit că e de ajuns ca judecătorul să o poată descompune în cele trei elemente constitutive admise în legislația franceză: ziua, luna și anul, dar nu admite, ca odată făcută această descompunere, să meargă mai departe și să descompună chiar cifrele anului pentru a stabili milesimul.

Milesimul trebuie acceptat sau respins așa cum e scris de testator, fără posibilitate de a mai fi reconstituit, fiindcă atunci ar încetă de a mai fi opera personală și exclusivă a testatorului. „Si l'on peut, pour rectifier une date, la decomposer, en trois elements: le jour, le mois et l'an, on ne peut ensuite decomposer la date de l'année, mais on doit l'accepter ou la constater pour le tout” (Fuzier Herman No. 290 sub art. 970).

Jurisprudența și doctrina sunt unanime a recunoaște că data unui testament olograf nu poate fi completată sau rectificată decât cu elemente scoase din testament, adică cu elemente interne, intrinseci. Or, testamentul lui Virgil Benișache nu furnizează nici un element, care să permită completarea sau rectificarea datei necomplete și eronate ce cuprinde.

Așa cum se înfățișează testamentul, el lasă în tot cazul îndoială asupra îndeplinirii formelor substanțiale cerute de lege pentru validitatea și existența lui și în această materie cea mai mică îndoială se interpretează în favoarea moștenitorilor ab intestat și contra validității testamentului. (Laurent XIII 457; D. Alexandresco, IV part. II pag. 173; Merlin, Repertoire vo. Testament sect. II par. 11 art. 4).

Am insistat asupra datei pentru că ea are o importanță hotărâtoare, în privința existenței înseși a testamentului. Legiuitorul a făcut din respectarea formalităților o condiție sine qua non prevăzând formal sancțiunea nulității în art. 886.

Colin et Capitant, în vol. 3 pag. 853, arată că necesitatea datei se explică prin trei rațiuni: a) pentru a se ști dacă testatorul era capabil în momentul când și-a manifestat ultima lui voință; b) pentru că în cazul unei pluralități de testamente, cari ar cuprinde și dispozițiuni contradictorii, să se știe care testament este mai recent și anulează pe cel mai vechiu; și c) în fine, punerea unei date oferă acest ultim avantaj că ea precizează, în ochii testatorului chiar, momentul când testamentul care nu era poate până atunci decât un simplu proiect devine un adevărat act.

Ricard zice că: data este aceia care servește de

lumină și de busolă pentru a descoperi viciile unui testament (D. Alexandresco pag. 56).

Legiuitorul este ostil testamentelor, deoarece ele constituie o abatere dela legea care stabilește ordinea legitimă și naturală bazată pe afecțiunea prezumată. El a crezut că solemnitățile pe care le prescrie vor asigura libera exprimare a voinței defunctului. Și când testamentul a fost făcut cu neobservarea formelor cerute de lege, este cel puțin îndoială că el exprimă realmente voința testatorului, precum am dovedit în speță.

Motivul II

Acest al doilea motiv cuprinde 3 noțiuni distincte:

1) Imposibilitatea de a aduce la îndeplinire a dispozițiilor testamentare din cauză că SARCINA pusă legatarului și care a fost motivul determinant al liberalității și de care nu se poate separa, covârșește emolumentul.

2) Ilícitatea condițiunei la care e subordonată însăși existența testamentului;

3) Cădăciunea legatului.

În ce privește imposibilitatea de fapt de a realiza executarea sarcinei de a dobândi un local propriu pentru sediul decanatului, consiliului și bibliotecii, rămâne la aprecierea instanței a vedea dacă în împrejurările de astăzi se poate dobândi un asemenea local cu ceia ce constituie întregul patrimoniu al testatorului;

Testamentul, în adevăr, conține o condițiune imposibilă care anulează liberalitatea în întregime. După un obicei vechi, consfințit astăzi prin legea pentru organizarea și unificarea Corpului de avocați, în toate localurile instanțelor judecătorești, sunt rezervate încăperi pentru Consiliul de Disciplină și Biblioteca Barourilor. Atât în localurile actuale cât și în Palatul de Justiție în Construcție din Galați, sunt asemenea încăperi și nu se poate concepe astfel de localuri în afară sau la depărtare de Palatul de Justiție.

Condițiunea impusă este imposibilă și prin faptul că executarea ei nu este supusă nici unui termen, neputându-se admite că Corpul Avocaților ar avea dreptul a o executa oricând, chiar după 100 de ani. După dreptul comun, sarcina urmând astfel a fi executată de îndată, este cu neputință a se putea dobândi actualmente în apropierea palatului de justiție, adică în mod practic, un imobil care să conțină săli pentru cabinetul Decanului, Camera Consiliului Baroului și biblioteca cu valoarea legatului, ținându-se seamă de reducțiunea lui prin rezerva mamei și taxele succesoriale foarte urcate după legea timbrului actuală (40 la sută și mai mult chiar).

Condițiunea imposibilă de care depinde liberalitatea și fără de care ea nu poate fi pretinsă, desființează testamentul.

Dar pe lângă imposibilitatea de fapt, mai există o imposibilitate legală, pentru că legea organică a Corpului Avocaților a fixat sediul acestui Corp în chiar localul instanței judecătorești, care prezintă maximum de avantagii din punctul de vedere al organizării și funcționării Corpului. Această dispoziție a legii, redactată în termeni imperativi, este motivată printr-o considerație de interes general, care privește nu numai Corpul Avocaților, ci însăși Instituția în legătură cu interesul justițiabililor, iar acest interes public ar fi compromis dacă s'ar derogă de a dispoziția legii printr-o dispoziție particulară (art. 5 din codul civil).

În privința ilícității condițiunei de care atârână

însăși liberalitatea și care a fost cauza ei impulsivă și determinantă, ne referim la motivarea din acțiunea suplimentară, mai adăugând următoarele:

Testamentul lui Virgil Benișache e nul pentru că sarcina ce el o impune legatarului universal este ilicită în sensul strict al cuvântului.

În legea veche a organizării Corpului de avocați din 12 Martie 1907 (Hamangiu III pag. 4316), nu se vorbește nimic despre sediul decanatului.

Această lege nu cunoaște dispoziții cari să armonizeze raporturile dintre cele două importante organizațiuni destinate a asigura triumful și împărțirea dreptății. Numai art. 40 din această lege prevede că alegerile de decan și consiliu se vor face la București, Iași, Galați și Craiova în o sală de ședință a Curții de apel, prezidată fiind de procurorul general al Curții. Aceasta eră singura înfrățire, legală între aceste două organizațiuni. Cu toate acestea, în *mod constant Decanatele și Barourile își aveau sediul lor înăuntrul instanțelor judecătorești, dat fiind înrudirea între aceste două organizațiuni profesionale.*

Legea avocaților din 1923, în art. 55, prevede categoric că organele baroului de district sunt: *Aduunarea generală, Consiliul baroului și Decanatul*, iar art. 60 ne spune că Consiliul Baroului are un sediu și că adunarea generală se va efectua în localul Consiliului baroului sau într'una din sălile palatului de justiție indicate în convocare, iar aliniatul următor prevede „*În localurile instanțelor judecătorești se va pune la dispoziția Corpului de avocați un număr de încăperi necesare exercițiului profesiei și ORGANIZARII CORPULUI*”.

Acest text din această lege de unificare prevede categoric ceia ce mai înainte se făcea prin tradiție.

Legea de organizare a avocaților este ea *de ordine publică* sau de interes privat?

Orice lege care conține dispozițiuni de natură, nu a reglementa raporturi particulare, ci de natură a reglementa și a atinge interese generale, este o lege de ordine publică și prin consecință intangibilă. Legea organizării Corpului de avocați este o lege de ordine publică de altfel ca ori și ce lege de organizare.

Odată stabilit acest punct să căutăm a preciza ce se înțelege prin condiție sau sarcină ilicită.

O condiție sau sarcină este ilicită, când are ca obiect un act susceptibil materialmente de a fi îndeplinit, dar care este contrar unei legi ce interesează colectivitatea, adică contra unei legi de ordine publică;

Illicitatea unui act are a se examina în materie de donațiuni în momentul facerii contractului, iar în materie de legate, în momentul când testamentul începe să-și producă efectul, adică în momentul încetării din viață a testatorului. Așa fiind, este ilicit un act care în momentul facerii testamentului eră licit, dar care posterior, în urma unei legi devine ilicit;

În speță chiar dacă am admite că sarcina impusă baroului eră licită în momentul facerii testamentului, dar ea a devenit ilicită în urmă prin legea de organizare din 21 Februarie 1924.

De altfel doctrina recunoaște că o condiție sau sarcină testamentară poate fi ilicită când condițiunea sau sarcina nu violență o lege, dar viclează marile principii de drept modern.

Care este acum consecința unei sarcine imposibile, ilicite, sau imorale înscrise într'un testament?

În Franța — conform art. 1172 c. c. se anulează întreg contractul, iar conform art. 900 c. c. donațiunea și testamentul se mențin considerându-se numai sarcina ca nescrisă.

Legislațiunea noastră a reprodus art. 1172 în art. 1008, astfel că și la noi contractul întreg se anulează, dar noi nu am reprodus art. 900, astfel că doctrina susține că o astfel de sarcină introdusă într'o donație sau testament anulează de asemenea actul în întregimea lui.

Jurisprudența însă decide că dacă condițiunea sau sarcina ilicită a fost cauza determinantă și impulsivă a testamentului, atunci se anulează întreg testamentul, căci dacă condițiunea ilicită a fost însăși rațiunea de a fi a testamentului, adică cauza sa psihologică, nu mai are rațiune de a menține testamentul fără cauza sa determinantă.

În speța noastră — fără discuție — că așa cum este scris testamentul, cauza impulsivă și determinantă este sarcina impusă baroului, care sarcină însă este ilicită conform legii noi de organizare a Corpului de avocați.

S'a făcut de către Barou contra acestei argumentări 3 obiecțiuni:

1. Că dispoziția din art. 60 nu conține o sancțiune.

Eroare profundă. — Se uită că legea este de ordine publică, și că sancțiunea acestei dispozițiuni este virtual cuprinsă în dispozițiunea imperativă față de instanțele judecătorești de a pune la dispoziția Baroului, camerele necesare pentru profesia și organizarea Corpului.

2. S'a mai susținut de Barou că chiar dacă am admite că sarcina este contrarie legii, apoi această ilicitate nu există decât numai pentru sediul Decanatului și Consiliul disciplinar, dar nu și pentru bibliotecă.

Cu alte cuvinte, după argumentarea Baroului, s'ar putea menține acest testament, deși cauza impulsivă și determinantă nu s'ar putea executa decât numai în parte și într'o infimă parte. Eroare profundă. Voința testatorului nu poate fi nici scindată și nici împărțită după cum voește, poate sau ar putea legatarul universal.

3. S'a invocat contra articolului 60 din lege art. 73 regulamentul legii.

Apoi art. 73 nu contrazice dispozițiile legii, căci vorbește numai de alegere.

Urmează să discutăm acum pe scurt chestiunea CADUCITATEI legatului.

Principiul admis de doctrină și jurisprudența este că un legat devine caduc atunci când *motivul care l'a inspirat, încetează în urmă de a exista. Si le testateur a disposé en vue de circonstances qui ont complètement disparu à sa mort, le testament est FRAPPE DE CADUCITE.*

S'il est constant que le testateur n'aurait point légué, en supposant que ce motif n'a pas existé lors de ses dispositions dernières, il faut décider que le legs tombe avec le motif qui seul le légitime. Le testament tombe parcequ'il n'a plus de raison d'être. (Laurent XVI-922): La cessation du motif pour lequel le testateur a fait le legs. (încetarea cauzei care a motivat legatul).

Care a fost în speță, *motivul și cauza determinantă a legatului?* Testatorul o spune el însuși prin testamentul său: *Ca Baroul să dobândească un local propriu pentru sediul decanatului, consiliului disciplinar și bibliotecii.*

La epoca facerii testamentului, este drept că si-

tuția Barourilor sub acest raport eră precară, ceea ce ar putea explica dorința testatorului de a obvia la acest inconvenient.

În urmă însă, prin legea pentru organizarea și unificarea corpului de avocați din 1923 s'a luat dispozițiuni care asigură barourilor încăperile necesare pentru sediul lor în interiorul localului instanțelor judecătorești, înlăturându-se astfel starea de precaritate anterioară. Prin însuși acest fapt legatul devine caduc, pentru că motivul determinant al liberalității nu mai subsistă.

Testamentul cu liberalitatea lui a devenit astfel un anahronism.

Se obiectează că baroul fiind persoană morală, poate dobândi bunuri. E adevărat că Baroul este persoană morală și poate dobândi bunuri, dar nu aceasta este chestiunea.

Defunctul donează, cum am văzut, pentru ca baroul să-și procure un local propriu pentru sediul lui, și atunci întrebarea e dacă în urma măsurilor luate prin *legea din Februarie 1923* care asigură barourilor un sediu legal, mai poate fi vorba de *procurarea unui alt local*, în afară de Palatul de Justiție pentru acest sediu? Cu alte cuvinte întrebarea e dacă testatorul, în situațiunea creiată Barourilor, prin noua lege, ar mai fi dat legatului său destinațiunea pe care a dat-o și care devenea fără scop, întrucât sediul Barourilor este *fixat și garantat prin lege*. Așa pusă chestiunea, caducitatea legatului apare în chip evident. A menține legatul când starea de lucruri care l-a provocat nu mai există, ar însemna a nu ține nici o socoteală de caracterele sale esențiale (Demolombe XXII. 245 urm. și D. Alexandresco IV part. II pag. 438).

Baroul în nici un caz nu poate schimba destinația imobilului ce și-ar procura cu acest legat, transformându-l și dându-i altă întrebuințare (precum prăvălie, casă de raport și nici chiar cămin ori azil pentru avocați). Baroul este dator să execute *întocmai sarcina pusă prin testament sub pedeapsa revocării judecătorești*.

Baroul este țărmurit la procurarea unui local pentru sediul său. Dar el are *sediul legal*, precum s'a arătat, deci legatul este caduc și testamentul cade în întregime.

În acest sens s'a pronunțat și jurisprudența noastră. Relevăm o remarcabilă decizie a Curții de apel din Iași din 30 Aprilie 1916 publicată în „*Dreptul*“ 49-916, pronunțată de eminenti jurisconșulți (D. Volanschi, Eugen Bonachi, Vespasian Erbiceanu, și C. N. Buzdugan).

„Considerând, zice Curtea din Iași, că un testament nu poate fi valabil chiar dacă n'a fost revocat în mod expres, când împrejurările cari au determinat acest testament, și de care este imposibil a-l separa, fără care n'ar avea prin urmare nici o rațiune de a fi, au încetat cu totul; că atunci este evident că testatorul n'a putut să persiste într-o voință care nu mai are nici o explicație; că trebuie cu necesitate a se atribui uitării, neglijenței, sau ignoranței nerevocarea sau conservarea testamentului“.

Caducitatea atrage desființarea testamentului independent de caracterul de licitate sau ilicite a dispozițiilor lui. În speța hotărâtă de Curtea de Iași prin decizia de mai sus, s'a admis caducitatea legatului, deși nu eră vorba de vre-o lege de ordine publică, așa încât dispoziția caducă să fi fost și ilicită, ci de o liberalitate între soți, devenită ca-

ducă prin divorț, de unde urmează că caducitatea are un caracter absolut și general și își produce efectele în toate cazurile, fiind destul numai ca motivul determinant al liberalității să fi încetat de a mai exista.

Motivul III

Testamentul cuprinde două dispozițiuni care se *exclud și se anihilează între ele*, așa încât, ambele rămân fără efect, și testamentul este nul (D. Alexandresco, IV, p. 174 nota 2). — „*Ubi pugnancia inter se in testamento juberentur, neutrum ratum est*“.

Într'adevăr după ce mai întâi se zice: „las toată averea mea..... Baroului de Covurlui cu sarcina...., etc., se numesc ca executori testamentari pe d. T. V. și d-na L. V., iar ca onorar li se dă dreptul de a lua din averea succesorală ori ce vor crede și ORI CAT VOR CREDE“.

Aceste două dispozițiuni nu pot coexistă în acelaș testament, întrucât se contrazic și se exclud între ele.

Ne găsim în realitate în fața a două instituii de legatari universali, ceea ce face ca ambele legate să fie incerte.

În adevăr, existența și soarta primului legat atârână de voința și bunul plac al executorilor testamentari, care având dreptul de a lua din averea succesorală oricât ar voi, legatul Baroului se poate reduce la zero. Or, dreptul de a dispune trebuie să aparțină numai testatorului, personal și exclusiv, și nu se poate exercita prin delegațiune. În speța însă, titlul și vocațiunea baroului la legat sunt subordonate capriciului și discreției executorilor testamentari, fără nici o limită, — și pe care limită nici justiția nu ar putea-o stabili în lipsă de elemente și mijloace trase chiar din testament;

A căută o stăvilare a dreptului nețărmurit dat de testator executorilor testamentari de a lua oricât din averea succesorală, ar însemna o imixtiune a magistratului în actul de ultimă voință, deoarece magistratul ar urmă să adauge sau să restrângă ceva din dispozițiunile testamentare, retușându-le, ceea ce n'ar mai fi o interpretare a testamentului, ci refacerea lui, așa că testamentul nu ar mai fi opera personală și exclusivă a defunctului;

Dispozițiunea a doua revoacă legatul dela începutul testamentului, pe baza art. 921 c. civ.; cum însă cele două dispozițiuni sunt cuprinse în acelaș testament, ele se anulează amândouă, căci testamentul este inexecutabil, așa cum este conceput și scris.

Testamentul, zice D. Alexandresco (vol. IV p. II p. 153), trebuie să arate cu precizie și în mod *neechivoc*, persoana care trebuie să folosească legatul.

El nu poate să însărcineze o persoană străină să aleagă pe legatar, acordându-i astfel o facultate de elecțiune, care echivalează cu o abdicare la voința sa într'un act în care tocmai această ultimă a lui voință trebuie să dicteze.

În speța, dreptul nemărginit dat executorilor testamentari face legatul Baroului, nu numai incert și aleatoriu, dar îl poate chiar desființa radicalmente, periclitându-i însăși existența.

Precum o donație nu se poate concepe fără un donatar cert și determinat, tot asemenea nu se poate concepe un legat fără un beneficiar determinat.

Testamentul trebuie să fie opera directă a voinței testatorului, el însuși trebuie să desemneze pe beneficiar; *per se firma esse oportere testamento*,

NON EX ALIENO ARBITRIO PENDERE (D. 32 Dig. de haered. instit.). Această regulă rezultă din definiția testamentelor, căci art. 802 c. c. zice că testamentul este un act prin care *testatorul dispune* pentru timpul încetării sale din viață de tot sau parte din avutul său.

De altminterlea în testamentul def. Virgil Benișache, nu numai în acest punct se dă facultatea de elecțiune unei persoane străine, în privința legatului, dar și în dispozițiunea finală, unde se vorbește despre cele două viori și biblioteca muzicală, spunându-se textual că: „executorii testamentari urmează să le împartă *cui vor crede*“.

S'a obiectat că executorii testamentari T. și L. V. au dat declarații că nu acceptă această sarcină. Acest fapt însă nu poate avea nici o înrăurire asupra soluționării problemei care este de a examina valoarea și structura testamentului în sine, ca act, independent de faptul ulterior sau atitudinea ce vor lua executorii testamentari, căci cu un asemenea argument ce se invoacă de adversari s'ar putea valida chiar o substituție fidei comisară, ceea ce este inadmisibil.

Motivul IV

În ce privește acest motiv ne referim la desvoltarea ce i-am dat prin acțiunea suplimentară, atrăgând numai atențiunea onor. Tribunal asupra frumoaselor și judicioaselor observațiuni făcute de *Blgot Prémeneu* în Expunerea de motive în ce privește pasiunile și urile trecătoare cari pot altera și întunece pentru un moment dreapta judecată, dar care nu trebuie să atragă după sine despuieră familiilor de drepturi ce le revin în virtutea unor simțiminte naturale și statornice.

Defunctul la epoca facerii testamentului nu numai că nu era în seninătate de spirit, dar se afla, pe lângă preocupările sale de ambiție profesională, sub impulsziunea și dominațiunea urei și mâniei contra sorei sale, resentimente datorite convingerei ce dobândise că ea ar fi întrebuintat mijloace nepermise pentru a capta voința tatălui nostru și a'l desmoșteni, așa că testamentul în cestiune departe de a exprima libera sa voință chibzuită, este o protestare și o manifestare de ură și răzbunare în contra surorii sale, contra căreia puțin după data din testament, a și pornit proces pentru anularea testamentului părintesc, proces în care am fost alături de defunct fiind ambii în perfect acord în tot timpul duratei lui. Acest pretins testament e ecoul unei patimi ce stăpânește în acel moment pe testator, și care eră de natură a distruge liberul arbitru al testatorului, el este produsul pripit al unei voințe nereflectate, iar nu ultima și libera voință a testatorului, care trebuie căutată în manifestațiunile sale ulterioare.

Dovadă că este așa și că testamentul, departe de a exprima libera sa voință chibzuită, este rezultatul unei porniri nereflectate, reiese din împrejurarea că dânsul luând în chip pripit o măsură cu gândul de a lovi în sora sa, mintea i-a fost complet absorbită numai în această direcție, rămânând în *eclicpsă* sentimentele de afecțiune și de iubire reale și nealterată ce le avea față de mine și pe care le-a manifestat întotdeauna, atât înainte cât și în urma testamentului, singura lui afecțiune, după propriile sale expresiuni „*singura ființă pe care o iubesc cu toată iubirea celui ce nu te are decât pe tine pe această lume*“, expresiuni cari apar și se repetă în toate scrisorile lui ca un fel de leit-motiv, și cari

sentimente i-ar fi impus cel puțin a face în testament despre mine o mențiune care să mă pună și pe mine ca și pe alții, în situația de a avea măcar o amintire din succesiunea lui.

Doctrina este de acord a se anula testamentul făcut în asemenea împrejurări: (*Merlin, Répertoire*, au mot AB IRATO). Vezi în acelaș sens și lucrările pregătitoare ale Codului Napoleon Bigot-Prémeneu, Exposé des motifs No. 10 unde se zice: „Les circonstances peuvent être telles, que la volonté de celui qui a disposé n'ait pas été libre, ou qu'il ait été entièrement dominé par une passion injuste. C'est la sagesse des Tribunaux qui pourra seule apprécier ces faits. Ils empêcheront que les familles ne soient depouillées par l'effet d'une haine que la nature et la raison condamnent“.

Ura și mânia împinse la exces pot ca orice pasiune omenească, să altereze facultățile dispunătorului și în asemenea caz nu mai încapă îndoială că judecătorii suverani apreciatori ai faptelor, vor putea să anuleze dispoziția (D. Alexandresco, IV partea I pagina 39).

De altfel starea de spirit a defunctului în momentul confecționării actului se vede și din aspectul material al testamentului, din modul cum este redactat, din termenii întrebuintați, din construcția frazelor fără legătură gramaticală, precum și din întreg cuprinsul actului.

Motivul V

Din toate faptele procesului se desprinde ideea și simțământul că Virgil Benișache, într'un moment dat a făcut un testament pe care apoi l'a lăsat uitat printre hârtiile lui și care a devenit caduc, precum arătăm mai sus. Dacă totuși s'ar admite susținerile baroului că Virgil Benișache își mai amintea de existența celui testament, atunci corespondența urmată cu fratele său Remus și faptele despre care se vorbește în acea corespondență nu s'ar putea explica decât ca o *revocare* a testamentului, exprimată categoric prin scrisori olografe, emanând tot dela el, adică în aceiași formă ca și testamentul.

Cum s'ar putea într'adevăr interpreta altminterlea voința lui de a vinde dreptul său indiviz în averea părintească, de care dispusese prin testament, precum și tratativele urmate în acest scop, dacă nu ca o revocare a testamentului, și cum s'ar mai putea pretinde că la epoca la care căută un cumpărător al acelor drepturi, mai avea ca ultimă voință aceea de-a le donă baroului. Zadarnic se spune că baroul ar fi beneficiat de echivalentul sau contravaloarea acelor drepturi.

Doctrina și jurisprudenta consideră revocate legatele când testatorul a dispus în urmă de lucrul ce făcea obiectul legatului. Menținerea mai departe a unui asemenea legat ar fi *incompatibilă* cu voința manifestată ulterior de a înstrăina obiectul, și atunci ultima voință a testatorului, se dovedește cu alte acte olografe a fi alta decât cea exprimată anterior prin testamentul său olograf. Spunem acestea, deși mai probabil este ca în speță, Virgil Benișache uitase pur și simplu de testamentul său, căci prin actele sale se comportă ca unul ce nu are testament și care își păstrează întreaga libertate de a dispune cum vrea de bunurile sale.

O scurtă analiză a cuprinsului testamentului

„Testamentul e un act eminamente de liberă voință, *reflexivune*, independentă și spontaneitate“ (Demolombe XXI. 59).

„El trebuie să fie opera liberei voințe a testatorului care *să-și fi dat seama* de ceia ce a făcut“. (D. Alexandresco IV, II, 167).

Dacă examinăm cât de succint cuprinsul testamentului, în speță, vedem numai decât *lipsa de reflexiune* și uimitoarea ușurință și neglijență care a domnit la confecționarea lui.

Virgil Benișache eră un om cult, un distins avocat, o inteligență deosebită, și una din însușirile pe care nimeni nu i-o tăgăduiește eră mai cu seamă aceia de a fi artist în ce privește forma în care își îmbracă gândurile. El a fost și autor de cărți didactice și juridice, deprins cu stilizarea și corectura operilor sale.

Dacă un om ca el pune întotdeauna îngrijire în actele lui fără însemnătate și cu caracter trecător, cea mai elementară rațiune ne spune că această îngrijire urmează a o pune într-o măsură mai mare în actele cu caracter solemn și care sunt menite să rămână după el, cum este un act de ultimă voință; iar când prin acest act se dispune de întreaga lui avere într'un scop altruist, cum se pretinde a fi în cazul de față, așa încât actul capătă valoarea unui document, atunci îngrijirea merge până la exagerare, ca actul, documentul să fie și să rămână ireproșabil.

Aruincând o simplă ochire asupra testamentului lui Virgil Benișache rămânem stupefiați de anomalii, bizareriile, contradicțiile și incoerența actului menit să-i perpetueze numele și să-i asigure nu numai recunoștința contemporanilor, ci și a viitoarelor generații;

Să enumerăm câteva:

a) Prin testamentul său se numesc doi executori testamentari, pe d. T. V. și d-na L. V., după ce se instituisce ca legatar universal un corp compus din juriști „Baroul de Covurlui“.

Ce rost și ce rol pot avea în speță executorii testamentari, cari nu sunt măcar juriști, când nu sunt legate particulare de plătit nici datorii de lichidat?

b) Din cei doi executori testamentari unul e o femeie, ceia ce nu s'a mai văzut. Deși este adevărat că își alătură pe soțul ei, adaogă însă că pot fi executori testamentari „amândoi împreună sau *fiecare în parte*“. Or, femeia măritată nu poate fi executor testamentar decât cu consimțământul soțului (art. 914 c. civil), așa încât ea nu ar putea fi nici odată și în nici o ipoteză executor testamentar „în parte“.

c) Deși sarcina de executor testamentar este gratuită, totuși în testament se vorbește de „*onorarii*“, care pot fi în speță, cum am văzut ORI CAT din averea succesorală. Apoi, în una și aceeași frază se vorbește și de *onorar* și de *amintire*, noțiuni ce se exclud. În fine după ce se zice că „drept onorar a acestei sarcini vor lua din ce am, ce vor crede ca amintire“ adică ceva limitat, adaogă imediat și „*ori cât vor crede*“ adică ceva nelimitat, chiar tot.

d) Legatul Baroului e cu sarcina construirii unui local, dar nu se prevede nici un termen în care sarcina să fie adusă la îndeplinire, de unde ar urmă că sarcina trebuie executată de îndată. Deși în momentul când făcea testamentul, el nu dispunea decât de 20 mii lei ce avea în depozit la d-l Grozea și pe cari îi și menționează, plus un drept litigios.

e) Uită să menționeze de *mama sa*, deși eră moștenitoare rezervatară.

f) Nu menționează nimic de fratele său Remus, cu toate că din corespondența dela dosar se vede

ce sentimente adânci de sinceră afecțiune avea pentru el, afecțiune nealterată și nedezmășită, după cum rezultă din scrisori anterioare și posterioare testamentului.

g) Pasagiul prin care numește executori testamentari este redactat astfel: „*Rog să-mi facă plăcerea* de a fi executori testamentari T. V. și L. V. amândoi împreună sau fiecare în parte“.

Expresiunea „*plăcere*“ este cel puțin ne la locul ei într'un act solemn pe care l faci pentru momentul despărțirii de viață și cum în deosebte se recunoaște că defunctul eră un om cult și care cunoștea valoarea cuvintelor, întrebuintarea acestei expresiuni învederează ușurința și puțină seriozitate cu care trată el în acel moment un act atât de grav cum e testamentul.

h) Aceiași frapantă neglijență o întâlnim și în ce privește forma gramaticală a frazei ce întrebuintează în ultimul pasaj al testamentului cu următoarea redacțiune: „*Din cele două viori*, precum și biblioteca muzicală îi rog *s'o împartă* cui vor crede și după ce se vor gândi la păreriile ce mi le cunoșteau despre oameni“.

Pe lângă că prin această dispoziție se dă unei persoane străine facultatea de elecțiune a legatului, ceia ce este inadmisibil, cum am arătat mai sus, și pe lângă faptul că prin modul cum e stilizată lasă impresiunea că la redactarea testamentului erau de față și alte persoane străine, așa că testamentul pare fi opera unei colaborări, dar chiar fraza în construcția ei gramaticală coprinde greșeli neîngăduite, chiar unui om de o cultură mult inferioară: „*Din cele două viori*“... „*s'o împartă*“... este de toată evidența că nu exprimă o cugetare întreagă, ci un crâmpel din gândul ce i-a trecut atunci prin minte și care nu s'a încheșat în formă definitivă.

Testamentul astfel se prezintă ca un *simplu bruion* asupra căruia defunctul negreșit ar fi revenit, dacă na'r fi rămas uitat printre hârțile sale și dacă moartea atât de fulgerătoare și neașteptată nu l'ar fi împiedicat să revadă cele ce scrisese și a-și reface testamentul în conformitate cu adevăratele lui sentimente.

i) De altmintrelea și *aspectul material* al testamentului învederează și confirmă susținerea noastră că testamentul a fost făcut în grabă și într'un moment când autorul lui nu avea deplina seninătate și condițiunile de concentrare pentru a reflecta cu seriozitate la actul grav ce făcea. Se poate ușor observa că testamentul se prezintă cu o scriere nervoasă, mai mare ca cea obișnuită, cu lipsa de punctuațiune, cu stropi de cerneală, și închis brusc cu cerneala încă udă, așa încât se observă imprimarea literilor pe cealaltă parte a foaiei îndoite. Nu este măcar de crezut că dacă Virgil Benișache ar fi voit să facă un act serios și definitiv, care ar fi urmat să rămână în baroul de Covurlui ca un document care să-i perpetueze amintirea, l'ar fi făcut cu atâtea greșeli de tot felul, cu atâtea neglijențe de stil și cu atâtea lipsă de acuratețe.

j) Data de 1 Ianuarie poate fi foarte sugestivă și singură explică unele din aceste anomalii, cari altmintrelea ar rămâne de neexplicat, mai ales dată fiind etatea lui numai de 44 ani, buna stare a sănătăței sale și împrejurarea că în ziua de anul nou când toată lumea își urează sănătate și ani mulți, nimeni nu se gândește la moarte, dacă nu există o împrejurare externă care să-i altereze și să-i eclipseze dreapta și fireasca judecată.

Concluziune:

Testamentul fiind, cum am demonstrat, lipsit de una din formele substanțiale cerută pentru validitatea sa, întru cât nu e datat în conformitate cu legea.

Cuprinzând dispozițiuni ilicite întrucât sunt abătute dela prevederile unei legi de ordine publică în momentul când urmează să și producă efectul.

Cuprinzând de asemenea dispozițiuni care au devenit caduce, făcând ca testamentul să rămână un simplu anahronism.

Apoi alte dispozițiuni cari nu se pot concilia și nu pot coexistă în acelaș act;

În sfârșit în cele câteva rânduri cari-l alcătuiesc cuprinzând atâtea imposibilități juridice, atâtea anomalii, atâtea greșeli de gândire și de stil, care vâdește o anumită stare și dispoziție sufletească care nu eră cea obișnuită a lui.

Credem că este locul a fi anulat testamentul pentru toate aceste *vicii interne* și de *formă*, ceia ce cerem onoratuului Tribunal.

G. POLTZER, I. ROMAN.

CONCLUZIUNI

Din partea BAROULUI DE COVURLUI, în procesul intentat de REMUS BENIȘACHE, pentru anularea testamentului def. VIRGIL BENIȘACHE

Prin testamentul olograf din 1 Ianuarie 921, regretatul Virgil Benișache, fost în două rânduri Decan al avocaților de Covurlui și vice Președinte al Uniunii avocaților din România, instituie legatar universal al averii sale pe Baroul de Covurlui.

Necăsătorit, deci fără copii, Virgil Benișache nu avea alte rude decât pe mama sa — care în caz de supraviețuire, avea dreptul la rezervă, luând o parte din moștenire, — pe sora sa Onorine Benișache, necăsătorită și cu avere îndestulătoare pentru un trai onorabil, dar cu care se găsea în proces, și pe fratele său Remus, un distins magistrat, *foarte iubit de testator*, dar necăsătorit, fără nici o greutate familiară și cu avere moștenită dela tatăl lor.

Aceasta fiind situația familiei sale, Virgil Benișache a considerat mai nimerit să lase avutul Corpului din care făcea parte. Intreaga viață o consacra pentru înălțarea culturală și sufletească a Baroului; eră natural ca în prevederea morței să dispui de averea sa în acelaș scop.

Considerându-se nedreptățit prin acest testament, fratele său Remus a cerut anularea testamentului, uzând aproape de toate motivele obișnuite în asemenea circumstanțe. Le vom examina pe fiecare în parte.

1) *Legatul este făcut sub condiție (sarcină) ilicită.*

Legatul este astfel conceput: „Las toată averea mea precum și drepturile din averea succesorală a părintelui meu, Baroului de Covurlui, cu sarcina să dobândească un local propriu pentru sediul Decanului Consiliului disciplinar și bibliotecii.

Această sarcină se susține că ar fi ilicită, ca fiind *contrarie legii avocaților*.

Trei chestiuni de examinat:

1) Este această sarcină contrarie legii avocaților?

2) În ipoteza că ar fi contrarie, este ea ilicită?

3) În ipoteza că ar fi ilicită, este nul testamentul?

O observație preliminară. — De sigur că nu toată sarcina impusă Baroului este cuprinsă în discuție. Sarcina cuprinde mai multe puncte:

a) *Cumpărarea unui imobil.* — Neîndoelnic că este licită această sarcină; b) Instalarea sediului decanului în imobil. Această porțiune din condiție, se susține fără temeii a fi ilicită; c) Instalarea în imobil a bibliotecii. Nu începe discuție că e licită.

Deci numai o parte din sarcina impusă Baroului, parte secundară se susține a fi ilicită. Restul sarcinii este perfect licit chiar pentru adversar.

Și cu această lămurire să examinăm cele trei puncte arătate:

1) *Instalarea sediului decanului în casa Baroului este ilicită?*

Nici o interdicere formală în legea avocaților din 1923. Mai mult, această lege nu arată unde să fie sediul Decanului. Nici nu avea nevoie s'o spună.

Nu trebuie să uităm că atunci când s'a făcut această lege erau Barouri în Transilvania, cari posedau *case avocațiale*. În casa avocațială este și sediul Baroului. Așa este la Oradia-Mare, Cluj, etc.

De dorit ar fi ca astfel să fie la toate Barourile din țară. Din nenorocire sunt mai mult Barouri fără case avocațiale.

Barourile sunt persoane morale de sine stătătoare. Nu depinde de Ministerul de Justiție, nici de cel de Interne, nici, de Primărie, nici de prefectură.

Dacă n'au local, nimeni nu poate fi obligat să le dea. Ce este atunci de făcut? Pentru această unică ipoteză și numai pentru aceasta s'a pus în art. 60 din legea avocaților următoarea frază: „*în localurile instanțelor judecătorești se va pune la dispoziția Corpului de avocați un număr de încăperi necesare exercițiului profesiei și organizării corpului.*”

Rezultă deci că regula este ca Barourile să aibă casele lor; ca la Cluj, Oradia Mare, etc. și în lipsă să li se pună la dispoziție în localurile judecătorești încăperile aferente.

Recomandatie. — Nimic mai mult decât o recomandatie. Foarte platonice, nicăierea neaplicându-se perfect. Se știe cum la Galați această dispoziție este realizată.

Exclue legea prin această dispoziție, ca sediul Decanului să fie în casele avocațiale?

Departa de a face așa ceva, legea prevede clar tocmai contrariul în numeroase dispoziții.

Iată acele texte:

Art. 60 al. 1 din legea avocaților: „Adunarea generală se convoacă în acest scop prin afișare în sediul consiliului Baroului și instanțelor judiciare..... la sediul Baroului (casele avocațiale) sau la sediul instanțelor judiciare, deci ipoteza că baroul nu este în localul instanțelor judiciare.

Art. 60 al. ultim: „care se va efectua în localul Consiliului Baroului sau în una din sălile Palatului Justiției indicat în convocare“. Acți și mai clar se referă la casele avocațiale.

De altfel în art. 73 din regulamentul legii, se întrebuințează lămurit *Casa avocaților, unde este sediul Decanului*. De sigur că legea s'a gândit întrebuințând această expresiune la ceia ce este de obște în Transilvania.

Ar fi fost inadmisibil, când în Transilvania există această situație, legea aceasta, care este generală pentru toată România să fi dispus altfel.

De altfel un organ însemnat al legii avocaților este Uniunea. Art. 60 spune că: pentru toate orga-

nele necesare corpului de avocați, să se pună locuri în localurile instanțelor judiciare. Or, sediul Uniunii nu este în Palatul de Justiție, așa este de adevărat că sensul dat art. 60 nu este cel adevărat.

Conchidem deci că este perfect în sensul legii că avocații să aibă o casă pentru sediul Decanatului, mai mult ca aceasta este ipoteza în adevăr legală și că instalarea sediului decanatului în localurile judecătorești este numai în cazul când în lipsă de localuri se poate procedea altfel;

2) În ipoteza că legea avocaților ar obliga ca sediul Decanatului să fie la Palatul de Justiție, partea aceasta din condițiune, sub care este făcut legatul este *ilicită*?

Reclamantul susține că orice contravenire la dispoziția din lege este ilicită, când toate legile afară de cele civile — sunt de ordine publică.

Inexact, susținem noi, orice lege este de ordine publică, dar în orice lege găsim dispoziții, care privesc ordinea însăși legală a statului și a lăror contravenire constituie un fapt ilicit și dispoziții cari sunt simple recomandatii și desiderate, a căror contravenire nu constituie neapărat un fapt ilicit.

Organizarea universităților este cuprinsă în o lege de ordine publică, totuși oricine poate donă, în tocmă ca Carnegie în America, fonduri — pentru crearea unei universități cu un alt program și alte metode, donație perfect licită, atâta timp cât programul nu atinge unul din principiile fundamentale ale Statului Român, privitor la libertate, drepturile câștigate, la ordinea legală. Acelaș lucru pentru înființarea unei noi Direcții în un Minister, a unei secțiuni de comerț a Tribunalului Covurului în un local special.

În special chestia de a procura un local pe care Statul este obligat prin lege să-l procure nu constituie o chestiune care să atragă nulitatea pentru ilicitate.

„Spre diferență de condiții imposibile, condițiile ilicite relative la fapte contrarii legii, ordinei publice, bunelor moravuri, nu anulează totdeauna fără distincțiune convențiunile interesate la care sunt adăugate. Trebuie deosebit în această privință condițiile în adevăr imorale sau ilicite în aceia că încurajează imoralitatea sau nesupunere la legi și între acelea, care având de obiect să asigure respectul legii sau bunurilor moravuri, nu prezintă nimic reprehensibil.

Concluzia este: O simplă chestie de local, nu este o chestie de natură să turbure bunele moravuri și ordinea legală a țării, nu poate fi la baza unei nulități pentru fapte ilicite.

2) În ipoteza că clauza ar fi ilicită, poate anulă testamentul?

În liberalități condiția ilicită nu anulează totdeauna liberalitatea. În această chestiune este o controversă celebră. D-nii Alexandrescu și Matei Cantacuzino sunt pentru anulare (Alexandrescu IV p. 195 și urm.).

Curtea de Casație a fost la început pentru considerarea ca nescrise a acestor clauze (Buletinul 1902 p. 1002, Dreptul 1909 p. 257), mai târziu a revenit și jurisprudența a fost definitiv stabilită prin decizia în secții-unite (Buletin 1902 p. 1002) de când necontinuu se pronunță astfel: 1909, 1914, 1923).

Nu revenim asupra controversei, căci prea este solidă jurisprudența Casației.

Ea pleacă delaprinzipiul: pe cât se poate voința testatorului trebuie respectată „potius ut valeat,

quam ut pereat“ sau cum spune codul Calimah „în cele îngăimate înțelegea cuvintelor trebuie a se tâlcui spre bunătate (art. 736 din cod Calimah) vezi și Alexandresco, Comentarii IV p. 172.

După această jurisprudență, testamentul se anulează numai dacă condiția este cauza determinantă a legatului. Ori, am arătat mai sus că condiția principală este cumpărarea unui imobil, lucru licit, iar instalarea sediului Decanatului este una din accesoriile condiției, una numai din cele trei destinații ale imobilului, și chiar dacă ar fi ilicit pentru instalarea decanatului, este licit pentru instalarea bibliotecii. Consecința: Nu se poate anulă testamentul, fiindcă nu aceasta este singura cauză a liberalității, ci sunt și alte cauze licite.

II) Caducitatea testamentului.

Intrucât prin actuala lege se prevede punerea la dispoziția Baroului în localurile instanțelor judiciare a încăperilor pentru sediul Decanatului, legatul nu mai are cauză, devenind caduc.

Discuție inutilă, căci până în prezent nu s'a pus la dispoziția Baroului nimic. Nici nu vedem posibilitatea de a se pune, dat fiind că Palatul Justiției nu are camere îndestulătoare nici pentru strictul necesar.

Dar întru cât, precum am arătat mai sus, decanatul poate avea un imobil al său, de altă parte dat fiind că destinația imobilului este și pentru bibliotecă. nu se poate susține că azi avem local pentru bibliotecă, și deci legatul este caduc.

Chiar dacă am avea local pentru bibliotecă încă dorința def. de a cumpăra un local în acest scop trebuie împlinită. Și nu este nici o caducitate.

Numerai în un caz ar fi caduc acest testament dacă alt cineva ne-ar fi dat o casă în acelaș scop și condițiuni, în care este făcut întreg legatul.

3) Sunt doi legatari cari se exclud.

Ca executori testamentari au fost numiți d-l T. V. și d-na L. V.. Ca onorarii li se dă o amintire la alegerea lor și cât vor voi. Aceasta ar fi un legat dezghizat.

Inadmisibilă această susținere, întrucât testatorul a determinat ceia ce trebuie să ia executorii testamentari. Voința lui este precisă „o amintire“.

Ori prin această precizare rezultă că ei nu pot lua decât un lucru din casă, nici bani, nici părți indivize din imobil. Lucrurile luate, oricât de multe ar fi, nu pot să depășească caracterul de amintiri.

Orice altă interpretare este o denaturare a voinței testatorului.

IV. Lipsa datei

a) Data nu cuprinde locul. Nici nu trebuie să cuprindă locul, legea nu cere, art. 859 c. civ. este clar în această privință. Intreaga jurisprudență este de acord.

Tot așa și doctrina (Vezi Nota Alexandrescu în jurisprudența Generală 1923 sp. 1125). În acea notă se arată că nici un autor nu este de părere contrarie.

Faptul că în legiuirea Calimah eră o dispoziție specială în acest sens, nu are nici o valoare, căci ori unde legea noastră are o dispoziție categorică nu se mai aplică codul Calimah. Față de art. 859 cod. civil nu se mai poate invoca codul Calimah.

Ar fi și o anomalie, căci codul Caragea prevede că nu este nevoie de arătarea locului în data testamentului. Codificarea a fost făcută pentru unificarea legislației. Am avea deci lucru curios, două legislații în această privință sub acelaș codice, lucru inadmisibil.

